

VEILEDER FOR FORVALTNING AV GAVEFORSTERKNINGSORDNINGEN

Utarbeidet av Kunnskapsdepartementet 07.02.2014

Gaveforsterkningsordningen er stadfestet ved forskrift om forsterkning av gaver til forskning (gaveforsterkningsforskriften), fastsatt av Kunnskapsdepartementet 20. desember 2013. Dette dokumentet er en veileder for arbeidet i Norges forskningsråd ved forvaltningen av gaveforsterkningsordningen. Dokumentet utfyller forskriften på enkelte punkter.

1. Vilkår for gaveforsterkning

Vilkår for gaveforsterkningsordningen er nedfelt i gaveforsterkningsforskriften § 1.

- Beløpsgrensen på tre millioner kroner gjelder for den totale gaven, slik den er nedfelt i den skriftlige avtalen mellom giver og mottaker.
- Giver og mottaker kan avtale at gaven utbetales i flere terminer, og over flere kalenderår. Minimum tre millioner kroner av gavebeløpet må være innbetalt før mottaker første gang kan sende anmodning om gaveforsterkning til Norges forskningsråd. Så sant vilkårene for vedtaket om gaveforsterkning ikke er endret, kan det søkes om gaveforsterkning knyttet til samme gave for senere innbetalte terminbeløp, ned til en million kroner.
- Dersom samme giver senere velger å inngå nye avtaler, anses hver enkelt avtale som en selvstendig gave.

Giver følger av forskriften § 1 første ledd bokstav b. Som privat rettssubjekt regnes eksempelvis stiftelser, organisasjoner, foreninger og selskaper. Offentlige midler skal ikke utløse gaveforsterkning. Dermed er givere som er en del av en kommune, fylkeskommune eller staten som rettssubjekt per definisjon utelukket fra ordningen. For å sikre at gavemidlene stammer fra en reell privat kilde, må det fra givere som er eller har vært mottaker av offentlige midler, stilles krav om dokumentasjon på at gavemidlene som det søkes gaveforsterkning for, kommer fra en reell privat kilde. Det er ikke et vilkår at giver er norsk.

Privatpersoner/private rettssubjekt kan gå sammen om en gave, så lenge gaven fremstår som én samlet gave overfor Forskningsrådet, og én person/ett rettssubjekt formelt fremstår som giver.

Listen over mottakere slik den står i gaveforsterkningsforskriften § 1 første ledd bokstav c, er uttømmende.

Det kan mottas gaveforsterkninger for gaver som er gitt før 1. januar 2014, så lenge det er avtalt av gaven først skal utbetales etter 1. januar 2014.

2. Hvordan gaveforsterkningen skal brukes

Gaven og gaveforsterkningen skal brukes til langsiktig, grunnleggende forskning, jf. § 2, med erverving av ny grunnleggende innsikt som siktemål. Dette innebærer blant annet at gaver ikke kan brukes til utdanning eller oppføring av bygg. Gaver kan gis til vitenskapelig utstyr som er nødvendig til bruk for langsiktig, grunnleggende forskning. Gaven og gaveforsterkningen kan da også brukes til bygningstilpasninger i de tilfeller hvor dette er en nødvendig forutsetning for utnyttelse av utstyret.

Giver skal i samråd med gavemottaker avtale hva gaven skal brukes til. Det er ikke krav om at gaveforsterkningen skal brukes innenfor samme område som gaven, og gavemottaker står dermed fritt, i henhold til avtale, til å bruke gaveforsterkningen på andre områder innenfor langsiktig, grunnleggende forskning.

Gaver som gis til Norges forskningsråd og Det Norske Videnskaps-Akademi skal lyses ut i åpen konkurranse for å sikre at midlene blir brukt til forskning med høy kvalitet. Utlysningen skal være åpen for alle relevante forskningsmiljøer, men kan avgrenses tematisk. Også forskere som ikke er tilsatt ved en av de godkjente mottakerne innenfor ordningen kan søke, så lenge midlene brukes til langsiktig, grunnleggende forskning.

3. Forvaltningen av gaveforsterkningsordningen

Norges forskningsråd har ansvar for å forvalte gaveforsterkningsordningen etter § 3. Dette innebærer at Forskningsrådet skal:

- kontrollere gavebeløp, avsender og mottaker (§ 1)
- gjennomføre formaliakontroll av anmodningen om utbetaling fra gavemottakeren (§ 4)
- føre regnskap over utbetalingene (§ 4)
- kontrollere at gaven og gaveforsterkningen blir brukt i samsvar med § 2 og 5 (§ 6)
- behandle årlige regnskap og sluttrapporter (§ 6)
- dokumentere gjennomførte kontrolltiltak (§ 6)
- vurdere om gaveforsterkningen skal kreves tilbakebetalt (§ 7)
- behandle eventuelle klager (§ 8)

I de tilfeller hvor Forskningsrådet er gavemottaker, kan Forskningsrådet behandle egen søknad om gaveforsterkning. Forskningsrådet må imidlertid søke om gaveforsterkning på lik linje med andre søkere, herunder må kravet til skriftlig avtale etter forskriften § 4, være oppfylt. Den skriftlige avtalen skal legges ved sluttrapporten som Forskningsrådet etter § 6 annet ledd skal sende til departementet.

4. Saksbehandling og utbetaling

Saksbehandling og utbetaling av gaveforsterkning følger av gaveforsterkningsforskriften § 4. Avtalen mellom giver og mottaker skal undertegnes av begge parter.

Dersom en søknad er mangelfull, skal Forskningsrådet straks orientere søker og be om at feilen blir rettet opp. Forskningsrådet kan ikke behandle søknader om gaveforsterkning som ikke inneholder den dokumentasjon gaveforsterkningsforskriften stiller krav om.

Dersom det totale søknadsbeløpet overskrider budsjettrammen og det dermed ikke er dekning for å utbetale alle gaveforsterkningene i budsjettåret da søknadene ble mottatt, skal det etableres en kø-ordning. De resterende utbetalingene vil da bli overført til det påfølgende budsjettåret og utbetales i prioritert rekkefølge etter dato for når komplett søknad ble mottatt.

5. Mottakers forvaltning av gaven

Mottakerne skal forvalte gaven og gaveforsterkningen på en trygg og sikker måte. Dette innebærer blant annet at gavemottaker ikke kan plassere midlene hos andre private rettssubjekter som stiftelser, organisasjoner, foreninger, selskaper eller lignende.

De statlige mottakerne skal plassere gaver og gaveforsterkninger samlet på en rentebærende fondskonto i Norges Bank innenfor statens konsernkontoordning. Etter departementets

vurdering vil det å plassere midlene på en bankkonto være den mest forsvarlige måten å oppbevare midlene.

For opprettelsen av en fondskonto skal det søkes til Kunnskapsdepartementet.

6. Rapporter, revisjon og kontroll

Statlige mottakere skal presentere gaver og gaveforsterkninger i samsvar med de til enhver tid gjeldende bestemmelser om årsregnskap fra Kunnskapsdepartementet.

7. Krav om tilbakebetaling

Når Forskningsrådet skal vurdere krav om tilbakebetaling etter § 7, må Forskningsrådet foreta en skjønnsmessig vurdering hvor det blant annet skal legges vekt på rimelighetshensyn.

Det kan blant annet tas hensyn til om gaveforsterkningsmidlene er gitt til en høyskole som hadde doktorgradsrett på tildelingstidspunktet, men som senere blir fratatt denne retten. I slike tilfeller kan det være urimelig om det stilles krav om tilbakebetaling av gaveforsterkningsmidler.

8. Klageadgang

Kunnskapsdepartementet er klageinstans for eventuelle klager på vedtak fattet av Forskningsrådet. Det er imidlertid ikke klageadgang over Forskningsrådets skjønnsmessige vurdering av hvorvidt en gave er gitt til ”langiktig, grunnleggende forskning” etter § 2.

Forvaltningslovens regler om klage og omgjøring gjelder så langt de passer.

- Klage skal rettes til Forskningsrådet. Forskningsrådet skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til og kan oppheve eller endre vedtaket dersom de finner klagen begrunnet, jf. forvaltningsloven § 28 og § 33 annet ledd. Dersom Forskningsrådet ikke finner grunn til å endre eller omgjøre sitt vedtak, skal klagen oversendes Kunnskapsdepartementet for behandling
- Fristen for å klage er 3 uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part. Skjer underretningen ved offentlig kunngjøring, begynner klagefristen å løpe fra den dag vedtaket første gang ble kunngjort

9. Skattemessige forhold

Giver kan etter skatteloven § 6-42 gis skattefradrag dersom vilkårene i skatteloven § 6-42 for gaver til institusjoner som under medvirkning fra staten forestår vitenskapelig forskning eller yrkesopplæring. Alle mottakere må være forhåndsgodkjent av skatteetaten.

Etter forskriften § 2 kan giver ikke bruke gaven til å bestille forskning for direkte anvendelse i egen virksomhet og resultatet av forskningen kan ikke rettighetsklausuleres fra givers side. Dette innebærer vanligvis at denne type gaver ikke anses som en utgift til inntekts ervervelse etter skatteloven.

Skattemessige forhold må avklares mellom den enkelte skatteyder og skatteetaten.